

NEWS

Revista de Politica Științei și Scientometrie (RPSS; <http://rpss.inoe.ro/>) a organizat în data de 4 decembrie 2013, la Universitatea din București, masa rotundă cu titlul „*Universitățile și Cercetare din România Încotro?*”.

Există o tradiție a revistelor internaționale de profil de a organiza periodic astfel de mese rotunde, cu experți invitați, ale căror concluzii să servească apoi ca input decidenților în politicile din domeniu. Așadar, demersul RPSS se înscrie în această tradiție academică internațională.

Masa rotundă a fost organizată de Prof. univ. dr. Petre Frangopol, membru de onoare al Academiei Române, redactor șef al RPSS, în colaborare cu următorii co-organizatori:

- Acad. Prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, rector Universitatea Babeș-Bolyai (UBB) din Cluj-Napoca
- Prof. univ. dr. Daniel David, UBB
- Prof. univ. dr. Mircea Dumitru, rector Universitatea din București (UB)
- Prof. univ. dr. Romiță Iucu, prorector UB
- Prof. univ. dr. Livius Trache, Institutul Național de Cercetare Dezvoltare pentru Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei” (IFIN-HH)
- Dr. Ioan Ursu, IFIN-HH

Experții participanți (doar pe bază de invitație) au fost:

- Prof. univ. dr. Gabriela Atanasiu, Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași
- Prof. univ. dr. Valentin Cojanu, Academia de Studii Economice din București
- Prof. univ. dr. Ioan Dumitrache, Universitatea Politehnica din București (UPB), membru corespondent al Academiei Române
- Prof. univ. dr. Vasile Ișan, rector Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași
- Prof. univ. dr. Petru Matusz, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara
- Prof. univ. dr. Ion M. Popescu, UPB
- Prof. univ. dr. Irinel Popescu, Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București și Institutul Clinic Fundeni, membru corespondent al Academiei Române
- Dr. Alexandru Corlan, redactor șef adjunct al RPSS

Fiecare participant va pregăti un articol extins, care se va publica într-un număr special al RPSS din 2014.

Concluziile principale ale prezentărilor și discuțiilor sunt următoarele (concluziile sunt formulate punctual și grupate schematic pe activitățile principale ale mediului academic):

CERCETARE

1. Strategia națională în cercetare nu trebuie să mimeze strategia europeană. Ea trebuie să se înscrie într-o politică națională prin care (1) să rezolvăm problemele teoretice și/sau practice cu care se confruntă societatea românească și (2) să ne

- pregătim pentru a ne ancora competitiv în politica și strategia europeană. Nu în ultimul rând, merită să investim în acele domenii în care avem deja un avantaj competitiv și/sau în care dorim să ne dezvoltăm, cu șanse mari, un astfel de avantaj.
2. Cercetarea aplicativă trebuie finanțată preponderent de beneficiarii din mediul socio-economic. Este contraproductiv să susținem dominant din fonduri publice o cercetare aplicativă într-un mediu socio-economic slab.
 3. Cercetarea fundamentală trebuie susținută ferm, alături de cercetare aplicativă. Dacă cercetarea aplicativă poate rezolva probleme practice punctuale, oferind astfel nu doar rezultatele dorite imediat, dar și satisfacția unei competitivități aparente, pe termen mediu și lung, fără rezultatele aduse de cercetarea fundamentală (ex. resursă umană de calitate, paradigme inovative etc.), aceasta devine necompetitivă și o „gaură neagră” consumatoare de resurse.
 4. Cercetarea universitară cu rol educațional este finanțată, în mod oficial, prin finanțarea de bază. Deoarece finanțarea de bază este însă foarte scăzută – abia acoperind salariile pentru activitățile de predare –, aceasta nu poate susține în mod real cercetarea educațională. Așadar, presiunea se mută pe finanțările prin granturi de cercetare care, în mod normal, ar trebui să susțină doar cercetarea competitivă (universitară și neuniversitară). În consecință, banii pentru cercetarea competitivă sunt insuficienți, iar competiția pentru granturi nu poate fi organizată la standarde ridicate, deoarece ea trebuie să permită și accesul cercetării universitare cu rol educațional.
 5. Finanțarea cercetării pe domenii trebuie dublată de finanțarea cercetării focalizată pe probleme teoretice (ex. în cercetarea fundamentală) și practice (ex. cercetarea aplicativă), cu relevanță națională și/sau internațională.

EDUCATIE

6. Universitatea este definită prin programe la nivel de master și doctorat. Licența, cu excepția profesiilor liberale, nu mai reprezintă elementul principal de specializare universitară, ci este un element de culturalizare și de introducere într-o profesie. Acesta nuanțare și organizare nivelară trebuie să ducă, așa cum se întâmplă în universitățile de prestigiu din străinătate, și la sisteme de predare/evaluare și profiluri academice distincte, corespunzătoare fiecărui nivel (ex. licență-master versus master-doctorat).
7. Ancorarea universităților în piața muncii trebuie realizată în mod flexibil. Astfel, trebuie evitate atât o ancorarea rigidă – care să afecteze sever universitățile în condițiile dinamicii și volatilității extraordinare a pieței muncii –, cât și demersuri paralele prin care programele universitare nu se orientează și în funcție de piața muncii. Ancorarea principală în piața muncii trebuie realizată prin programe la nivel de master. Licența are rol de culturalizare academică, cu excepția profesiilor liberale, unde așorarea în piața muncii trebuie să fie puternică. La nivel de doctorat se generează resursă umană capabilă să schimbe, nu doar să se adapteze la piața muncii.
8. Admiterea în universități trebuie gândită după setul de bune practici de la universitățile de top din străinătate, evitându-se mecanisme retrograde și de imagine care pot reactiva „industria meditațiilor” de care am scăpat cu greu.
9. Sistemul de evaluare academică trebuie să fie nuanțat, după setul de bune practici internaționale specifice fiecărei discipline/fiecărui domeniu academic.

Nerespectare acestui principiu duce la distorsiuni grave în procesul de evaluare la toate nivelurile. El nu trebuie aplicat retroactiv, ci prospectiv - cu o perioadă de grație corespunzând evoluției profesionale în domeniu -, vizând, pentru fiecare domeniu, zona proximei sale dezvoltări.

10. Rolul științelor socio-umane trebuie reconsiderat și susținut pentru a genera activ și critic o cultură națională de calitate, cunoscută internațional, și pentru a rezolva probleme fundamentale de a căror rezolvare depinde însăși substanța societății în care trăim (ex. schimbările demografice).
11. Rolul științelor și al științelor vieții trebuie regândit pentru a stimula mai multe colaborări interdisciplinare. Într-adevăr, problemele lumii în care trăim sunt complexe (ex. încălzirea globală) și, așadar, doar colaborări complexe interdisciplinare pot aduce soluții adecvate.
12. Științele ingineresti trebuie regândite pentru o ancorare mai bună în cerințele și dinamica societății moderne (ex. protecția mediului). Spre exemplu, este nevoie de un curriculum predictibil, dar și flexibil în același timp, și o legătură mai strânsă între științe și științele ingineresti.
13. Acolo unde este posibil, tehnologia (ex. online) trebuie să devină componentă importantă a actului educațional.
14. Activitățile academice vocaționale din universități trebuie să fie susținute de profesioniști foarte buni (ex. actori de marcă, sportivi), cu statut de cadru didactic asociat, până la nivelul de lector. În universități, profesura și conducerea de doctorat trebuie în mod obligatoriu condiționate de activitatea de cercetare științifică, care nu se poate reduce la activități vocaționale, fie ele chiar de excepție (ex. servicii inovative, creație artistică etc.).

SERVICII INOVATIVE CĂTRE COMUNITATE

15. Pentru a oferi servicii inovative către comunitate, universitățile trebuie să aibă un corp de specialiști dedicați acestor activități (ex. psihologi pentru servicii psihologice). Cadrele didactice și/sau de cercetare, ținând cont de numărul mare de responsabilități pe care le au, nu pot oferi sistematic, decât colateral, și astfel de servicii.

ASPECTE ADMINISTRATIVE

16. Topurile internaționale ale universităților sunt importante ca element de autocunoaștere și schimbare organizațională, nu doar ca un element de prestigiu care atrage resurse și studenți.
17. Organizarea internă a universităților trebuie să fie făcută în mod flexibil: trebuie unite structuri academice acolo unde unirea aduce un avantaj competitiv și trebuie separate/dezvoltate structuri noi atunci când aceasta aduce un avantaj competitiv.
18. Trebuie promovat un climat etic în universități care să susțină un mediu de lucru sănătos și stimulat (ex. care să respingă calomniile, conflictele și bârfa și care să nu permită devieri de la buna conduită academică).
19. Remunerarea personalului trebuie să țină cont atât de cantitatea activităților desfășurate (ex. nu este totuna că un cadru didactic se ocupă de 15 studenți sau de 100), cât și de calitatea performanței academice.
20. Pozițiile de conducere din universități trebuie să fie expresii ale prestigiului academic/valorii profesionale existente. Ele nu trebuie să devină pârgii sau mijloace pentru obținerea incorectă, prin mijloace administrative, a prestigiului academic.

21. Focalizarea pe excelență și pe generarea unei culturi a excelenței nu trebuie să anuleze preocupare pentru creșterea globală a nivelului actului academic.
22. Excelența nu este un dat. Prin mecanisme instituționale, ea trebuie (1) încurajată pentru a se exprima, (2) stimulată pentru a se menține și dezvolta și (3) protejată pentru a evolua.
23. Grupurile de excelență trebuie să se grupeze în rețele academice transparente, prin care să-și crească forța competitivă în competițiile naționale și internaționale.

VARIA

24. Este nevoie de profesionalizarea domeniului politicii științei și scientometriei, prin formarea unui corp de experți.
25. S-a propus crearea unui consiliu național de experți cu rol de monitorizare, amendare și contributor activ pentru politicile în domeniu.